

V resnici nimajo Slovaki nikjer razun v Rimu svojih zagovornikov. Najhujše pa je to, da ne dobi ljudstvo nikjer zadostne izobrazbe. Nekdaj so šli imeli Slovaki štiri slovaške gimnazije; vse to so jim Madjari že zatirali. Zdaj se nikjer na srednjih šolah ne sme niti čuti slovaška beseda. Nedavno so se še smeli vsaj bogoslovci učiti slovaščine v bogoslovskih semeniščih: budapeškem, ostrihomskem, nitranskem, banjskobistriškem, vacovskem, in spišskem. V teh so imeli svoje slovaške slovstvene krožke, kjer so se učili zasebno slovaščine v besedi in pismu. Danes so ti prepotrebni krožki na povelje škofjske vsi zatrti, in jo kleriku, ki bi se drznil katerega zopet ustanoviti. Če se najde kak klerik, ki se na skrivnem uči slovaščine, se pa kot panslav izključi iz zavod. Mimogrede bodi omenjeno, da razvpijejo tudi najboljši ljudje na Ogrskem za panslava ali vseslovana vsakega Slovana, ki ni madjaron. Že če kak Slovak nagovori drugo osebo z »vi« namesto starega »oni so rekli« itd. je panslav.

(Konec sledi.)

Rusko-japonska vojna.

Port Artur.

Oči celega sveta so uprte sedaj na Port Artur, kjer bijeta dve armadi boj na življenje in smrt. Hrabri poveljnik trdnjave general Štesl je odklonil ponudbo naj se uda ter rekel: »Dokler bo ostal na utrdbah le eden mož, se bo Port Artur branil.« Japonci so dne 15., 17., 19. in 21. t. m. z nova napadli z veliko silo Port Artur, a so bili odbiti z ogromnimi izgubami.

»Novi Kraj«, ruski list v Port Arturu piše, da je pokopavanje mrličev v korist obeh bojujočih se strank. Na bojišču ostaja po tisoče mrličev, katerih nihče ne pokopava. Na redno pokopavanje vseh padlih vojakov niti misliti ni, ker je za to treba časa in varnosti pred sovražnim napadom. Ogromna množica mrličev, ki leže okoli Port Arturja, pri sedanjih vročini hitro gnije in okužuje obe armadi. — Port Artur je sicer odbil doslej vse napade. A napadalci lahko vse izgube dopolnijo z novimi silami, kar obleganim četam ni mogoče. »Novi Kraj« ceni število oblegajočih Japoncev na 100 000 mož. Rusov v trdnjavi je pa po dosedanjih izgubah komaj še 20 000. Da bi se pa Port Artur udal, na to ni misliti ob odločnosti generala Šteslja. A da bi Rusi odbili glavni napad, ki ga pričakujejo naslednji dni, za to bi bilo treba, da pobijejo vsaj eno petino Japoncev, drugače

se ti ne umaknejo. Gotovo pa je, da vojske tudi padec Port Arturja ne bo odločil. Odločilna bitka bo v Mandžuriji.

Kljub obleganju imajo v Kuropatkinovem taboru vedno poročila iz Port Arturja. Vsa poročila pa imajo ta smisel, da so Port Arturci pripravljeni na smrt, a se ne bodo udali. V Kuropatkinovem taboru vse misli bolj na Port Artur, nego pa na se. Gotovo je, da bo v let-pisih ruske armade bramba Port Arturja spadala med najsijajnejša dela. Ako tudi pade Port Artur, bo to le en dogodek v vojski, kajti potem se bo boril še Kuropatkin.

Kuropatkinov list »Vestnik mandžurskoj armii« ima dopis iz obleganega Port Arturja, kateri popisuje izbornost delavnost generala Šteslja in Kondratenka. Oba neprestano dopolnjujeta utrdbe. Nove utrdbe nastajajo na vseh gričih in celo na takih krajih, kjer so smatrali to prej za nemogoče. Dela, za katera so prej inženirji določili dobo več let, sta Šteselj in Kondratenko izvršila v štirih mesecih. Zgodovina ne bo pozabila teh junakov.

Vladivostok.

Češki kapelnik Jožef Spala piše iz Vladivostoka: O vojski ne smem mnogo pisati. Cenzura bedi nad vsako besedo, in mi smo se morali vsi zavezati s častno besedo, da ne bomo ničesar pisali domov, kar bi bilo v nasprotju z ruskimi vojnimi načerti. Mi tukaj mislimo, da bo vojska trajala še dolgo časa, tako dolgo, da bosta obe strani popolnoma izčrpali svoje moči in da se bodo Japonci še kesali, da so se dali od svojih prijateljev nahujskati za to vojsko. — V Vladivostoku so razpisane nagrade za one, ki vzamejo ali potope kako japonsko ladjo. Nagrada za štiri parnike z vojnim kontrebandom znaša en milijon rubljev. Častniki vladivostokega brodograjskega sodstva so se pa zmenili, da vse te nagrade darujejo za povečanje ruskega vojnega brodograjskega sodstva.

Na suhem.

Na mandžurskem bojišču je položaj neizpremenjen. Do odločilnega boja ni še prišlo. Japonci nočejo napasti Rusov. Radi bi izvabili Ruse, da bi napadli njihovo armado v utrjenih liaojskih postojankah, a dosedaj Rusi niso šli na japonske limanice, akoravno so jih poizkušali Japonci preslepiti, češ, da niso tako močni, kakor Rusi, ker je mnogo čet odšlo pred Port Artur. Sedaj bodo Japonci poizkušali obiti Ruse. Poročilo o zavzetju Dupindušavskega prelaza na vzhodnem krilu ruske armade potrjuje to podmeno. Japonci bodo poizkušali iz Cjanšana prodirati

proti Mukdenu, a iz Njučvana prodirajoče japonske čete groze, da obidejo Ruse na dasnem krilu. Sedanje deževje sicer zavira kretanja čet, a ko postane lepo vreme, se bo najbrže tudi na mandžurskem bojišču odločila usoda.

Ruski general Kuropatkin ima jako težavno stališče. Menda še vedno nima dovolj moštva, ker se ruska mobilizacija zelo počasi vrši. V Parizu so razširjene govorice, da Kuropatkin boleha in bo najbrže odpoklican. A ta vest je najbrže izmisljena. Priznati pa mora vsak trezen presojevalec, da je jako težko doseči uspehov v boju s sovražnikom, ki ima številnejšo, dobro izurjeno armado pod vodstvom spretnih častnikov in ki mu je dežela dobro znana.

Na morju.

Po najnovejših poročilih se je posrečilo samo nekaterim ruskim križarkam priti v Vladivostok. Druge ladije so se vrstile v Port Artur nazaj, iz katerega so zaporedoma že napadale japonsko brodograjske. Tretje so pa iskale pribežališča v nepristranskih lukah. Težko poškodovane bodo ostale v lukah, manj poškodovane pa bodo popravile hitro svoje poškodbe ter se zopet odpeljale. V luki Šangaj sta ruski ladiji »Askold« in »Grosvoj«, katere pa brani ruski konzul razorožiti, če ravno sta že več kot 24 ur v luki. Izgovarja se s tem, da sta lahko poškodovani in da se jima mora dati čas, da si poškodbe popravita. Japonci seveda zopet ugovarjajo. Zadeva še dosedaj ni končana. O ostalih dogodkih na morju poroča »Naš Dom«.

Dopisi.

Iz Kapele. Dasiravno sem obljubil, da se ne bom oglašil prej ko v jeseni, ko pridem iz »fremda« domov, vendar me žene neka skrivna moč, da Vam, gospod urednik, moram poročati nekaj novic iz Kapele, katere mi je naznanil moj prijatelj Tine Barigelj. Ker je ta moj prijatelj Tine precej šaljiv, zato Vam, gospod urednik, poročam, kar iz zapisnika. »Meseca majnika«, začnjenja on, »imeli smo veselico. Dasi nas je vreme napralo do kože, vendar je bila udeležba precej obila. In ko bi ti, uboga para v nemškem Gradcu, vedel, kako krasno se je predstavljala igra »sv. Elizabeta«, bi se kar čudil.

Hitro po veselici mislili so naz naši najbližnji sosedi dati v »cajtenge«. Pa veš, ti ubogi piskrovečče, v tiste »cajtenge«, katere ti tako predrzno sodiš, da so nemsku-

»Pokaži, lažje trpiva oba, kakor jeden sam.«

Ona ga pogleda s prosečim pogledom in on ji izroči pismo. Mati ga prečita, prebledi in roke ji zdrhtejo. Nato ga molče položi na stol.

»Moliva zanj, da ga mati Božja ne zapusti. Več ne moreva.«

Ona ni hotela, da pokaže možu svojo bolelost.

Zvečer in zatem vsak dan vzameta v roke rožni venec in molita skupaj za svojega sina.

Rada bi šla roditelja k njemu in potrkala na srce svojega sina. Mogoče bi se usmilil, se vrnil na prejšnjo pravo pot, ko bi videl očeta zgubančenega od dela in žuljave roke, ko bi videl mokre oči in s solzami obliko lice svoje matere.

Šli bi radi, ali denarja ni bilo za potovanje. Vse, vse sta mu dala, kar sta krvavo pridělala. Šaj jima bo potem vračal!

Jedino sredstvo, ki je še bilo, da mu pišeta.

Oče vzame pero in papir in napiše:

»Dragi Pavle!

Mi dva sva tužna, ker si se odvrnil od naše svete vere. Rajši bi umrla, kakor da sva mogla doživeti kaj podobnega. Ali

tega nesmeva. Morava živeti, da moliva k Materi Božji za te, da se povrneš na pravo pot. Prosiwa, zaklinjava te, spreobrne se, da te ne bo pekla vest, da si bil vzrok najine smrti.

Pozdravljata Te užaljena roditelja.

Poslala sta pismo s tisoč blagoslovi in čakala na odgovor.

»Ni mogoče, da bi tako otrpnil in nama ne odgovoril, ko zve, kako sva žalostna«, sta mislila roditelja in se tešila s čakanjem: »Jutri pride odgovor!«

Čakata, upata in molita rožni venec. Naposled pride odgovor — izšel se je v Kalifornijo.

In tako je bilo. Nemiren radi tega, da je zavrgel pravo vero, je hotel, da se ogne roditeljema, da pretrga vsako vez z njima. Pusti učenje in odide z nekaterimi drugovi v Kalifornijo, zemljo zlata.

Zlato je šel iskati, a zlato roditeljsko ljubav in vero je zavrgel.

Sreča mu je bila mila, našel je veliko zlata.

Bogat se povrne v New-York. Želja se se mu je spopolnila. Življenje se mu je dozdevalo lepše, da ga ni nikdar lepše sanjal. Oholo se je sprehajal po mestu, njegovo ime se je govorilo, kot ime največjega bogataša.

Najboljše rodbine mesta so si štele v veliko čast, ako jim je bil gost.

Bili so pa tudi trenutki, da so ga spominjali na vero svoje mladosti in roditelje. Ali to je bilo malokdaj. Ni znal za vrnitev, ampak vleklo ga je le naprej.

Zlata je bil našel, zlata mora biti vsa njegova bodočnost.

IV.

Nekega dne pride nekdanji Pavlov prijatelj, ki se je učil z njim na vseučilišču in so njegovi stariši bili tam kot Pavlovi, v hišo Pavlovih starišev.

»Ali ste že slišali«, to je bila prva beseda, ko je zgovoril, ko je stopil v hišo.

»Kaj?« vprašata oba mahoma.

»O Vašem sinu. Postal je bogataš, ima lepo palačo in živi sijajno. Vsaki dan se zbira pri njem družba, da mu pomaga pripravljati zlato, katero je prinesel iz Kalifornije.«

Roditelja se pogledata. »Žena, ali misliš, da je srečen?« vpraša stari z drhtečim glasom, ko je sel odšel.

»Kako naj bi bil srečen, akoravno je bogat, ko pa je zgubil vero, naju in mir«, odvrne starka. »Morava ga rešiti, dragi mož. Mati Božja je dobra in usmiljena, ona naju ne zapusti. O Marija, pomagaj nam!« Reški pogleda na sliko Bogorodnice.